

Til medlemmene i programrådet for lektorutdanningen

Innkalling til møte i programrådet for lektorutdanningen

Møte 4 2017

Tidspunkt: 5. mai 2017, Kl. 10.00–12.00

Møtested: Langesgt 1-2, glasshuset

Forslag til dagsorden:

I Godkjenning av innkalling og dagsorden

II Godkjenning av protokoll fra møtet 30. mars

Protokollen er utsendt

III Diverse tilbakemeldinger fra utvalgsleder

	side:
<i>Drøftingssaker:</i>	
Sak 19/17 Oppfølging av praksis i programsensorrapporten og møtet 9. Mars Notat fra praksisutvalget	2
Sak 20/17 Notat fra arbeidsgruppen PRAKSIS Notat fra arbeidsgruppen/ orientering ved Mette Andresen	6
Sak 21/17 Ettfagsmodell. PPU heltid – opptak kun med ett fag Saksnotat fra Det psykologiske fakultet/ presentasjon	18
Sak 22/17 Temaseminar i lektorutdanningen Brev fra Det psykologiske fakultet/ saksnotat fra SA	22
<i>Orienteringssaker:</i>	
Sak 23/17 Frafall i lektorutdanningen tabellrapport	29
Sak 24/17 Opprettelse av lektorutdanning i samfunnskunnskap Brev fra Det samfunnsvitenskapelige fakultet	34
Sak 25/17 Eventuelt	

**Sak 19 /17 Oppfølging av praksis i
programsensorrapporten og møtet 9. mars**

Notat fra praksisutvalget

Drøftingssak

UiB si lærarutdanning og praksisfeltet

Diskusjonsnotat frå praksisutvalet ved UiB

Sidan hausten 2016 har det vore ein diskusjon om praksisordninga i lærarutdanninga ved UiB. Bakgrunnen for diskusjonen var misnøye med at lektorstudentane må følgja undervisning på campus gjennom langpraksisperiodane sine. Dei kollisjonane som følgjer av dette, er frustrerande for studentane og i røynda for alle som er involverte i lektorutdanninga ved UiB: faglærarar, didaktikarar, pedagogar og øvingslærarar.

Tilhøvet mellom teori og praksis var temaet for eit større ope møte i universitetsaulaen 9. mars. Her kom alle grupper som er involverte i lektorutdanninga ved UiB til orde. I tillegg var rektoratet, dekanata og instituttleiarnivået representert. På møtet kom det mange gode innspel, og samla sett var erkjenninga at noko må gjerast med tilhøvet mellom teori og praksis i lektorutdanninga ved UiB. Signala frå rektoratet er òg at noko *skal* gjerast.

Korleis bør den vidare prosessen knytt til dette vera og korleis bør diskusjonen gripast an? Etter praksisutvalet si meining er vi tente med at diskusjonen bør dreia seg om tilhøvet mellom UiB og praksisfeltet samla sett. Dette inneberer at han òg må ta opp i seg tilhøve som vedrører PPU-studentane sin praksis.

Først kan det likevel vera tenleg å konkretisera og identifisera dei utfordringane som knyter seg til 5LU-studentane sin praksis. Eitt alternativ som er reist i denne samanhengen, er at UiB skal arbeida opp mot departementet for å få utvida studiet med eit semester. Dette kan opna for at praksisperiodane kan fristillast til praksis åleine. Er dette ei tenleg løysing? Vil dette svekkja integrasjonen av lektorutdanninga? Vil det føra til nye organiserings- og logistikkproblem som nullar ut det ein eventuelt ville oppnå? Skal UiB samstundes arbeida for at praksis skal gje studiepoeng? Er dette mogleg og ønskeleg?

Eit anna moment er om det er ønskeleg å endra sjølv praksisløpet i lektorutdanninga. Er delinga mellom kortpraksisemne tidleg i løpet og langpraksis i 7. og 8. semester optimal? Er det mogleg og ønskeleg å leggja inn lengre praksisperiodar tidleg i løpet? Vil dette betra progresjonen i praksis og gjera utbyttet av praksis betre? Kva organisatoriske/logistiske utfordringar vil følgja av dette?

Eit tredje moment som kan diskuterast er kva som er mogleg å få til innanfor dei rammene vi arbeider innanfor per i dag. Er det til dømes sider ved timeplanlegginga som kan organiserst betre? Kan tekniske løysingar som strømming av førelesingar bidra til å betra situasjonen?

Det som etter praksisutvalet si oppfatning teiknar seg som den store utfordringa når det gjeld praksisordningane ved lærarutdanninga til UiB, er likevel tilhøvet mellom universitetet og praksisfeltet samla. Per i dag har vi ei ordning med universitetsskular, partnerskular og praksisskular. Samarbeidet vi har med skulane innanfor desse rammene er av ulik karakter og er på ulike vis forpliktande for partane. Universitetsskulesamarbeidet strekk seg vidare enn det som har med lærarutdanninga å gjera. Partnerskulesamarbeidet regulerer tilhøvet til dei skulane der vi har studentar i praksis på meir regulær basis, og der vi har ulike treffpunkt med koordinatorar og øvingslærarar. Praksisskular er skular der vi har studentar i praksis ved behov.

Er ei slik tredeling ønskeleg? Fyller samarbeidet dei behova som knytter seg til praksis i lærarutdanninga ved UiB? Mykje tyder på at det ligg eit stort betringspotensiale her. Debatten kring praksisordningane til UiB har vore prega av eit ønskje å om styrkja og systematisera samarbeidet mellom universitetet og praksisfeltet. Dette var òg gjennomgåande i programsensorrapporten frå 2016. Det er behov for ein type samarbeid som legg til rette for meir stabilitet, tettare oppfølging av studentane og at faglege impulsar i større grad kan gå mellom universitetet og praksisfeltet på éin og same gang. Ideelt sett burde både studentane og didaktikarar/pedagogar ved UiB forholde seg til færre øvingslærarar. På same tid burde samarbeidet med øvingslærarane organiserast tettare. Ideelt sett burde kollegiet på skulane vi samarbeider med, knytast tettare til det som skjer på UiB.

Korleis kan vi få dette til? Praksisutvalet vil peika på at det er behov for ei samla oversikt over kontakten mellom UiB og skulane og skuleeigarane i regionen. Inntrykket er at mange miljø ved UiB samarbeider med skulane, men utan at dette inngår i ein samla strategi der lærarutdanninga ved institusjonen si rolle er tenkt inn. Vidare er det behov for meir systematiske møtepunkt, men på same tid slik at føremåla og rammene for samarbeidet er klart definerte. Per i dag har ingen eit klart og overordna ansvar for å skjøtta samarbeidet mellom UiB og skulane/skuleeigarane. UiB bør vurderer om det skal setjast av stillingsressursar til å skjøtta dette samarbeidet på regulær basis. Ein kunne til dømes tenkja seg eigne stillingar med ansvar for praksis og kvaliteten på praksisopplæringa som på same

tid hadde ansvar for å koordinera og skjøtta det samla samarbeidet mellom UiB og skulane og skuleeigarar.

Det sentrale målet for UiB sitt tilhøve til praksisfeltet må vera å finna måtar som gjer at studentane får meir utbyte av praksis og at praksis kan knytast enda tettare til den undervisninga som skjer på UiB. Det er på same tid viktig å peika på at debatten kring dette har vore prega av ei erkjenning av dei aktivuma UiB representer som lærarutdannar må hegnast om. Dette gjeld først og fremst det sterke tyngepunktet på fag.

**Sak 20/17 Notat fra arbeidsgruppen PRAKSIS,
Lærerutdanningsutvalget ved MN**

Notat fra arbeidsgruppen/ orientering ved Mette Andresen

Notat fra arbeidsgruppen PRAKSIS

20. mars 2013

Lærerutdanningsutvalget ved MN-fak vedtok i møte 17. oktober 2012, sak 20/12, at det skulle opprettes en arbeidsgruppe som skulle se på hvordan praksisfeltet og fagdidaktikk sammen bidra til en fruktbar skolepraksis.

Gruppen har bestått av følgende personer:

Stein Dankert Kolstø (fagdidaktiker naturfag, leder)

Mette Andresen (fagdidaktiker matematikk)

Anne Elisabeth Haga (realfagslærer på videregående skole)

Endre Lie (realfagslærer på ungdomsskole)

Markus Antonius Marszalek (student med praksiserfaring)

Marianne Jensen (administrasjonen)

Kristian Eriksen (koordinator for realfagsnettverket, observatør)

Mandat: formulere et felles notat som inneholder

- mål for studentenes kobling av praksiserfaringer og teori og betingelser for utvikling av slike koblinger
- forventninger når det gjelder studentenes utprøving og utforskning av egen undervisningspraksis
- hva studentene kan forvente av rammer og muligheter for utforskning av egen praksis, utprøving av ulike elevaktiverende arbeidsmåter, og hvordan rammer eventuelt kan endres slik at de gir økte muligheter for variert utprøving og kompetanseutvikling
- muligheter for utprøving av oppgaver og oppgavetyper i lærerstudiet som i større grad krever at studentene jevnlig skal reflektere over teori i lys av praksiserfaringer og praksiserfaringer i lys av teori
- muligheter for samarbeid mellom praksisveiledere og fagdidaktikere om veiledning av studenter i praksisperioder

Arbeidsgruppens tolkning av mandatet

I mandatet ble det presisert at «Notatet skulle kunne brukes til å informere og inspirere både veilederne på skolen, fagdidaktikerne og studentene og som stimulans til videre diskusjon og utprøving av nye ideer til rammer og arbeidsoppgaver i lærerstudiet.» Arbeidsgruppen har derfor tolket mandatet til at vår oppgave var å være kreative og søke å utvikle ideer i møte med

utfordringer og muligheter beskrevet i mandatet. Siden det er et notat som skal være innspill til videre diskusjon har vi ikke lagt vekt på å vurdere om alle i gruppen ønsker innføring av alle de ulike forslagene. Vi ønsker å levere videre flest mulig ideer som så må vurderes og justeres gjennom videre diskusjon for eventuell beslutning i formelle fora.

Utfordringer - innspill fra medlemmer av arbeidsgruppen

Integrering teori – praksis

- Få teorien til å henge sammen med praksis. Forelesninger er - og bør være! - mer enn hint og tips til undervisning. Kontrast mellom alt det generelle og abstrakte i forelesninger og praksisrealiteter.
- Vanskelig å få til god kobling mellom teoriforelesninger og studentenes praksis og erfaringer nå praksis er langt unna i tid og sted.
- Praksisveilederne savner ikke nødvendigvis at studentene har med seg mer kunnskap og erkjennelse inn i praksis, men savner informasjon om hva de har av bakgrunn, hva de har gått gjennom, hva praksisveiledere kan spille på.

Påhør

- Bedre forberedelse av besøk som utfordring: representant fra universitetet bør ikke komme dumpende uten innsikt i forhistorie og sammenhenger. Hvordan er rutiner for påhør? Bør parhospitanter kunne observeres samtidig?

Praksisveiledningen

- Praksisveiledningen studentene får fokuserer ofte mye på det veldig konkrete og praktiske uten å oppmuntre til refleksjon eller kobling til studentens øvrige kunnskaper og erfaringer. Kunne noen ganger hatt veiledning mer på spesielle tema. -> trenger liste med tema for veiledning
- Mange studenter har ikke vært i klasserom siden egne elevdager, men kan fag og pedagogisk teori. Klasseledelse ofte en utfordring for dem: skolene tenker gjerne at de har et hovedansvar for at de skal erkjenne og påta seg det ansvaret. Litt lite fokus på dette og litt tilfeldig hvordan skolene løser det.
- Ny rammeplan krever 100 dager praksis. Utfordring med at alle forelesninger skal inn på halvparten av tiden av i dag. Kanskje vil mange lærere bare synes det er fint med 10 ukers praksis i et semester?

Utenfor arbeidsgruppens mandat:

- Arbeidsplass for studenter til å kunne jobbe godt i pauser mellom timer på praksisskolen (bruker veileders arbeidsplass når de har undervisning)
- Gode erfaringer med integrerte studenter, men vanskelig med at de trenger fravær pga. forelesning, eks. bare får to av tre timer i et fag/klasse, svekker kontinuitet. «Ved sentrumsskole forsvant studentene lett etter timen, og vi måtte lage en plan for møtepunkt slik at de holdt seg mer på skolen og ble deltagende på fellesmøter på skolen.»

Hva bør regnes som praksis i en lærerutdanning?

Som praksisopplæring regnes bare veiledet praksis basert på studentens egen undervisningspraksis. Dvs. at praksis er førstehåndserfaringer med etablerte praksiser i skolen (eller andre aktuelle undervisningsarenaer) som er forberedt og/eller fulgt opp med situasjoner som skal fremme studentenes refleksjon og læring fra praksiserfaringer. Førstehåndserfaringer vil inkludere

planlegging, gjennomføring, deltagelse og etterarbeid knyttet undervisning av elever, undervisningsrelaterte møter på skolen og observasjon av undervisning og møter.

Det er ikke alt som er praksisrelevant som bør regnes som praksisopplæring. Alle forelesninger på campus vil på en eller annen måte være praksisrelevante. Det er likevel en forskjell mellom forelesninger og praksisveiledningstimer som bør tydeliggjøres selv om ikke skillet er skarpt. Arbeidsgruppen foreslår at skillet settes ved å si at situasjoner som skal regnes som praksis i betydning praksisbasert refleksjon må kjennetegnes ved at samtalen tar utgangspunkt i felles eller fremlagte førstehåndserfaringer fra studentenes undervisningspraksis.

Det er ikke praksisopplæring når studenter gjennomfører undervisning eller deltar på møter uten at det er tilrettelagt for refleksjonssituasjoner i form av samtaler eller oppgaver som tar utgangspunkt i planer, tanker og erfaringer fra denne situasjonen.

Praksis bør være knyttet til undervisning i studentens egne fag, samtidig som det er ønskelig at studenten får erfaring med tverrfaglig samarbeid og undervisning i tverrfaglige tema og tema i læreplanen med svakere tilknytning til egne fag. Observasjon av andres undervisning, spesielt gjennom parhospitering der begge er medansvarlig for opplegg og tenkning, bør fortsatt inngå i studentenes veiledete praksis.

Situasjoner, erfaringer og tema som praksisopplæringen bør omfatte

Det er viktig at studentene får erfaring med ulike typer praksiser som inngår i læreryrket. Dette gjelder både ulike arenaer en lærer deltar på, ulike faglige og praktisk-pedagogiske situasjoner og arbeidsmåter. Som mulige tiltak for å fremme slik bredde har vi nedenfor skissert opp mulige Minimumsstandarder for erfaringer utover klasserommet og Forventninger til rom for utprøving.

Minimumsstandarder for erfaringer utover klasserommet

Vi tenker her på erfaringer som refleksjoner og læring skal bygges på (utover det å få orienteringer og å møte skolens rektor, rådgiver, elevrådsrepresentant etc.) Disse må også tydeliggjøres overfor PPU studentene da erfaringen har vært at ikke alle er like positive her.

Erfaringer vi bør kunne signalisere at lærerutdanningen forventer at praksisskolene inkluderer

- Elevsamtaler
- Seksjonsmøter og trinnmøter med diskusjon av opplegg, felles saker, tentamener, prøvemuntlig etc.
- Klasse møte med samtale lærere og assistenter imellom om elever med spesielle behov
- Fellesmøter for lærere, inkludert fagmøter på skolen
- Skriftlig planlegging av undervisningsøkter (fylle ut planleggingsskjema)
- Delta i utvikling av en individuell opplæringsplan (IoP) når en har praksis på ungdomsskole
- Delta i utvikling av periodeplaner

Andre erfaringer det er ønskelig at studentene får når det er mulighet for det:

- Klasse møte med elever og foreldre (Men ikke foreldremøter med enkeltelever i form av utviklingssamtaler da det krever godkjenning fra foreldre og elev, og da det kan fungere forstyrrende for foreldre og elever som trenger trygghet.)

Forventninger til rom for utprøving:

Det synes viktig å sende signal om forventninger (ikke bare 'ønsker'), men samtidig ikke kreve visse arbeidsmåter eller tema da lærers ansvar for undervisningen må respekteres. Idéer på listen med forventninger må være umiddelbart meningsfulle. Aktuelt tidsbruk for alternative opplegg bør stå åpent. Forslag til mulige punkter på en slik liste:

- Utvikling og bruk av vurderingskriterier og kjennetegn på måloppnåelse.
- Aktivering av elevenes forkunnskaper i forkant av presentasjon av nytt stoff og lesing av tekster.
- Bruk av autentiske tekster og aktuelle saker utenfor skolen i undervisningen.
- Undervisning som fremmer elevenes læringsstrategier og grunnleggende ferdigheter på fagets premisser
- Prøve ut ulike utforskende, praktiske og elevaktiverende arbeidsmåter og bruk av demonstrasjoner
- Undervise i fagenes tenke- og arbeidsmåter, undervisning i tverrfaglige emner og undervisning utenfor skolen,
- Utforskende klassediskusjoner og praktisk elevaktivitet og «mini-gruppearbeid» som utgangspunkt for klassediskusjoner
- Organisere og følge opp bruk av korte presentasjoner (basert på lekser, elevøvelser, gruppediskusjoner, ...)
- Ulike måter å gi løpende tilbakemelding, innhent innsikt i elevenes forståelse (formativ vurdering)
- Omorganisering av rom eller klasse (rokkere, «klynge», «jigsaw», auditorium,...)
- Bruk av læringsarenaer utenfor skolen (VilVite, ekskursjon, ...)
- Presentasjon av nytt stoff
- Oppfølging av lekser
- Delta i laging av ulike typer prøver, og retting og karaktersetting (jf veiledning på elevers klaging på karakter) – her er det en fordel med praksis over mange uker da det øker sannsynligheten for at elevene skal ha en prøve i praksisperioden.

Praksisveileders veiledning - tiltak som kan fremme kvalitet

Utvelging av veiledere: Det er ønskelig med veilederkurs, men mange skoleledere er samtidig allerede klar over viktigheten av kvalitet og velger praksisveiledere med omhu så langt det er mulig. En mulighet er likevel å prøve å styrke kvalitetsbevissthet via tett kontakt med UiB, f.eks. via partnerskap med tilbud om foredrag, seminarer og diverse team – og prosjektarbeid.

Oversikt over tema studentene møter i forelesinger. Flere veiledere har etterspurt innsikt i hvilke tema studentene har arbeidet med i forkant av praksisperioder. En enkel oversikt over hovedtema berørt i ulike semestre henholdsvis før, under og etter praksisperioder burde kunne gjøres tilgjengelig for veiledere, og legges frem på kontaktmøter i realfagpartnerskapet. En mulighet er å legge inn web-adresser i informasjonsskrivet til praksisveiledere slik at de kan gå på nettet for å finne slik utdypende informasjon.

Forventninger til tema for veiledning:

Veiledere bør få en liste med tema som forventes diskutert i veiledningen i løpet av hver praksisperiode ('bestilling'). Listen kan være en ressurs for studenter når de ønsker veiledning på det

på listen. Det kan også være mulig å arbeide via partnerskap med bevisstgjøring på innhold og viktighet av punkter på listen. Noen ideer til mulige punkt på en slik liste:

UNDERVISNING OG PLANLEGGING

- Faglig og didaktisk analyse av kompetanse for identifisering av spesifiserte læringsmål og aktuelt lærestoff
- Planlegging av progresjon gjennom tema og semestre, f.eks. om elevøvelser, prosjekter og ekskursjoner og lokalt arbeid med læreplaner. Lokal læreplan i fag der det er aktuelt.
- Begrunnelse for fagets ulike emner gitt overordnede mål for faget som allmenndanning, demokratisk deltagelse og forberede til videre studier.
- Undervisning som fremmer holdningsutvikling
- Integrert naturfagundervisning og planlegging og undervisning i tema hvor emner fra flere disipliner inngår. Mange studenter tenker lett ett fagtema om gangen og virker mindre vant med tverrfaglige tema og å se faglige sammenhenger på tvers, f.eks. angående klima.
- Litteratur og utstyr på skolen
- Aktivisering og bruk av elevenes forkunnskaper
- Planlegging og gjennomføring av elevøvelser og demonstrasjoner
- Hvordan få utbytte av læringsarenaer utenfor skolen (VilVite, ekskursjoner, feltarbeid, bedriftsbesøk, museumsbesøk etc.)
- Hvordan organisere og dokumentere tilbakemelding til elever. Nye lærer skriver så mye at de sliter seg ut og blir ofte sykemeldte. Ta opp hvordan en rent praktisk gjør jobben overkommelig generelt, jfr. rundskriv med krav fra Udir. Løpende tilbakemeldinger til elevene kan f.eks. gjøres delvis muntlig.
- Om faglig nivå og karaktersetting i møte med kryssende forventninger fra elever, læreplaner, kolleger, skoleledelse, foreldre og media
- Identifisering av studentens styrker og hvordan videreutvikle disse.
- Oppbygging av samling med opplegg og læringsressurser og hvordan videreutvikle tidligere opplegg
- Hvordan arbeide med å utvikle egen undervisningskompetanse.

RAMMER OG RELASJONER

- Om lærerrollen og avstand og nærhet til elever (kompis eller arbeidsleder, mer kompis med noen elever enn med andre, omsorg, venn på facebook?)
- Hvordan skolen arbeider med elever som strever
- Elever med ulike og spesielle behov i klassen
- Om innhold og gjennomføring av elevsamtaler og utviklingssamtaler
- Om faglig og sosialt innhold og gjennomføring av foreldremøter
- Skolens FoU/type prosjekter

Informasjon og diskusjon som gjerne ledelsen ved skolen kan stå for:

- Om skolens mobbeplan, reaksjoner på uønsket adferd og hvordan takle elev-elev konflikter i timen.
- HMS: rømningsveier, plassering av HMS-utstyr og lokale prosedyrer.
- Drift av skolen: Om hvordan ressurser anskaffes og fås reparert (innkjøp, vedlikehold, vaktmester, laboratorieutstyr, læringsressurser m.m.)

Forventning om faste veiledningstider på timeplanen (sikrer god sjekk før timer og fungerer noen ganger godt i praksis). Løfte frem en norm om at tre timer undervisning utløser en time veiledning?

Påhør fra UiB-lærerutdannere - tiltak som kan fremme kvalitet

Struktur på hvem som kommer på påhør (?), rom for oppfølging over tid. Når foreleser er den samme som har påhør kan det gi økt mulighet til å hjelpe studenten til å tolke erfaringer, utfordringer og muligheter i lys av ideer fra teori. Det gir også rom for foreleser til å følge opp aktualiserte tema i videre forelesinger.

Påhør tidlig i praksis, tid til oppfølging, og så ideelt sett oppfølgingsbesøk av samme påhører. Lang praksis og bruk av undervisningsverksted vil kunne gi økt anledning for oppfølgingsbesøk.

Viktig at påhører setter seg inn i konteksten for undervisning når hun/han møter studenten. Dette gjelder både tema og progresjon, elevenes nivå, spesielle forhold i klassen og eventuelle spesielle forhold ved skolen.

Det er også ønskelig at veiledningen i etterkant aktiverer studentens egne refleksjoner og analyser av erfaringene. Det bør vurderes å utvikle et dokument med veiledende råd for gjennomføring av påhør, inkluderte råd om kommunikasjon og ansvarsforhold ved avtale om tid for påhør.

Forelesninger på campus - tiltak som kan fremme praksisnærhet

Studenter kan få i oppgave å ta med lokale læreplaner, læringsressurser innen et tema eller annet fra praksisskolen med inn på UiB for fremlegging og diskusjon.

Ta opp hvordan arbeide med å utvikle egen undervisningskompetanse i tilknytning til veiledning på oppgaveskriving, f.eks. en eventuell FoU-oppgave

Bruk av eksempler og case-beskrivelser som utgangspunkt for presentasjon og diskusjon av ideer.

Bruk av observasjonsoppgaver: Gjennom bruk av fokuserte observasjonsoppgaver kan studenter bli observante på sentrale utfordringer for undervisning og elevers læring. Hvis oppgaver og observasjoner er gode kan de være med å fremme en problemerkjenneelse hos studentene som gjør dem mer motivert og mer i stand til å se teori i lys av praksis. Forelesningene vil da lettere kunne bli en arena for utforskning og diskusjon av praksis og teori. I forkant av skoleerfaringer og praksisperioder kan forelesere introdusere tema og gi eksempler og ideer som gjør det mulig for studentene og gjøre fokuserte observasjoner og begynnende analyser. Observasjonsoppgaver bør ideelt sett diskuteres med representanter for praksisfeltet, f.eks. på møter i realfagpartnerskap, slik at en finner temaområder som det er enighet om at kan fungere, f.eks. i møte med skolens rammer.

Eksempler på tema for oppgaver som kan gi stimulerende observasjoner kan være elevers læringsstrategier og arbeidsvaner, elevers språk og talemåter i møte med faglige tema, oppgavetyper og hvordan oppgaver i ulik grad kan fremme faglig gjennomtenkning, utvikling av «grunnleggende ferdigheter» eller mer avskriftspreget arbeid, typer av spørsmål som lærere bruker og kjennetegn på elevsnakk og dialogtyper de gir opphav til, og hvordan ulike arbeidsmåter fremme eller hemmer motivasjon, interesse og elevaktivering.

Utviding av studentenes erfaringsgrunnlag gjennom nye praksisarenaer

Kan undervisningspraksis være noe annet enn praksis i skolen, f.eks. praksis i «ENT3R», som gruppeledere, som veiledere og foredragsholdere for elever på besøk ved UiB, vurdering av

obligatoriske praksiser og innleveringer på grunnkurs i faget? Slike praksiserfaringer må i så fall følges opp med veiledning eller en annen refleksjonsarena.

Aktuelle refleksjonsarenaer

Individuelle oppgaver: Skrivning av refleksjonsnotat etter enkelttimer og etter praksisperioder samt eventuell FoU-oppgave.

Studentkollegaveiledning: Felles planlegging av undervisning, studenter i par får tematisk fokusert oppgave med felles skrivning av refleksjonsnotat etter en økt.

Med praksisveileder: Før- og etterveiledning

Med praksisveileder og UiB-veileder: Temaseminar på skoler i partnerskapsklynger.

Med UiB-veileder: Pårhør, undervisningsverksted.

Beskrivelser av refleksjonsarenaer som bør vurderes

Temaseminar:

Veiledere og studenter fra tre – fire praksisskoler møtes for tematisk fokusert veiledning og diskusjon med utgangspunkt i førstehåndserfaringer fremlagt av studenter. Studenter og noen praksisveiledere fra en partnerskoleklynge (og eventuelt en veileder fra UiB) møtes f.eks. en dag annenhver uke (onsdag 14-16?). Hvert seminar har et tema basert på en temaliste som foreligger ved semesterstart. Studentene har fått oppgitt tema på forhånd og presenterer relevante situasjoner og observasjoner fra egen praksis. Studentens egne praksisveiledere deltar ikke i diskusjonen knyttet til egen students fremlegging, men noterer kommentarer og følger disse opp i videre veiledning av studenten. I temaseminarer vil studentene få trening i å gi fokuserte og innholdsrike beskrivelser av tanker og praksiserfaringer til kolleger som ikke har vært tilstede i undervisningen (dvs. normalsituasjonen for en lærer) og vil få innspill fra andre veiledere. Samtidig som studentens læring står i sentrum vil lærere her høre andre veilederes kommentarer og delta i felles diskusjoner. På den måten vil temaseminarer også kunne være med å utvikle læreres veiledningspraksis og undervisningstenkning. Det vil i praksis også være en arena hvor det kan etableres faglig kontakt mellom praksisskoler, inkluderte kontakt mellom ungdoms- og videregående skoler i en partnerskoleklynge.

Eventuelle temalister for temaseminar, veiledning, oppgaver og forelesninger bør søkes samordnet slik at en i et kurs eller semester jobber med visse tema i visse perioder.

Undervisningsverksted:

Refleksjonsarena hvor parhospitanter eller små grupper av studenter presenterer situasjoner fra egen undervisningspraksis, inkludert overveielser fra planleggings-, gjennomførings- og etterarbeidsfasen. Presentasjonene og valg av situasjoner skal ha relevans for et felles tema som er satt opp for det enkelte undervisningsverksted. Når parhospitanter presenterer fra felles erfaringer vil det kunne gi mer diskusjon i planleggingsfasen og større trygget første gang. Ved å fokusere på et tema for hvert undervisningsverksted blir det mulig å diskutere på tvers av de ulike presentasjonene, og teoriforeleser vil kunne være spesielt forberedt på det tema. Tema vil kunne tas fra lister med «Forventninger til rom for utprøving» og «Forventninger til tema for veiledning». Dette vil kunne fremme praksisnærhet og helhet og sammenheng i studiet.

Undervisningsverksted innebærer oppfølging fra teoriforelesere (f.eks. en gang i uken) med etterveiledning og felles identifisering og diskusjon av både utfordringer og gode erfaringer. Ideer basert på teori kan så presenteres og diskuteres inn mot konkrete erfaringer og identifiserte utfordringer. Diskusjonene kan gå over i førveiledning der en sammen identifiserer arbeidsmåter, dialogteknikker eller annet som studenten skal prøve ut til neste uke. Så oppfølging i ny presentasjon og diskusjon uken etter. Eventuelt kan påhør noen ganger legges i en slik uke mellom to undervisningsverksted. Undervisningsverksted kan avholdes på universitetet (heldag) eller på en skole der studenter fra flere nærliggende skoler kan møtes (heldag eller halvdag). Det vil kunne gis rom for ulike presentasjonsformer, inkludert videoopptak studenten har tatt av deler av egen undervisning.

Refleksjonsnotat:

Her er det mulig med flere typer refleksjonsnotat som kan fremme studentenes refleksjon over ideer og teori i lys av erfaringer og erfaringer i lys av teori og innspill fra veiledere og medstudenter. Det kan være refleksjonsnotat basert på individuelle oppgaver, men kan også være refleksjonsnotat som parhospitanter skal skrive i fellesskap. Det siste vil kunne fremme muntlig diskusjon og refleksjon studentene imellom.

For at mappeoppgavene skal oppleves som lærerike og relevante tror vi det er viktig at de er nært knyttet til studentenes praksiserfaringer og refleksjonsarbeid som inngår i en læreres hverdag, som å reflektere over begrunnelser og valg, hendelser fra undervisningen og planlegging av videre undervisning. Det er viktig å unngå at studentene tenker at skriving av refleksjonsnotat er forstyrrende merarbeid. Her kan det være viktig å arbeide for å snu studentenes tenkning i starten.

En type refleksjonsnotat som spesielt bør vurderes er oppsummerende notat med studentens vurderinger av egne kompetanser som er oppnådd og hvilke områder studenten trenger å arbeide videre med for å høyne egen kompetanse. Dette er spesielt relevant når studenten skal videre til ny langpraksis neste semester, men kan også være bevisstgjørende etter siste langpraksis.

Utviklingsmappe:

En mulighet er at ulike refleksjonsnotat utarbeidet gjennom et semester defineres som en utviklingsmappe som så skal leveres inn som vurderingsgrunnlag ved slutten av semesteret. Kravene til en slik utviklingsmappe eller portefølje kan formuleres slik at en styrer studentene til å tenke igjennom visse tema. Samtidig kan studentene få valgmuligheter når det gjelder tema og undervisningssituasjoner som arbeides med (se nedenfor).

Mengden av skriftlig arbeid i praksisperioden må vurderes både mhp studentenes totale arbeidsmengde i praksisperioden. I tillegg må antall tekster og innleveringer i de ulike ppu-ernene studentene følger, vurderes slik at ikke antall innlevering blir urimelig høyt. En mulighet er å bare ha utviklingsmappe i ett av de fagdidaktiske emnene. Det kan også være en fare at oppgaver som kan eller skal inngå i en utviklingsmappe tar oppmerksomhet vekk fra andre oppgaver, som muntlige refleksjonsarenaer slik at studentene minimaliserer innsatsen i disse. Det kan være en ide å begynne med et pilotforsøk med utviklingsmappe.

Matrisemodell: For å sikre at arbeidet med utviklingsmappen understøtter studentens refleksjoner uten å stjele oppmerksomheten fra andre oppgaver, kan rammene for mappen følge en matrisemodell som er prøvd ut og evaluert i flere prosjekter i Danmark ¹.

Matrisemodellen innebærer at studenten selv velger de situasjoner fra praksisopplæringen (typisk, men ikke nødvendigvis undervisningssituasjoner) og det didaktiske innhold (innenfor de områdene som er opplistet i matrisen) som skal være gjenstand for refleksjon i den enkelte tekst (eller video etc.). Matrisen inneholder to dimensjoner, undervisningens *hva* (lokal læreplan, begrunnelse, tverrfagliget, elevbehov) og læringens *hvordan* (identifisere læringsmål, lærestoff, holdningsmål, aktivisering og bruk av forkunnskaper. Modellens to innebygde dimensjoner sikrer at mappens samlede innhold blir passe dekkende. Kravet til den ferdige porteføljen er kun at ethvert av de to dimensjonenes underpunkter skal være 'krysset av'. (Se vedlegg)

En mulig fordel med bruk av utviklingsmappe er at det kan gi et færre antall eksamener, samtidig som utviklingsmappe innebærer bruk av en praksisnær eksamensform. En mulig konkretisering kan være at studentene i et fagdidaktisk emne skriver to refleksjonsnotat etter undervisningsverksted (eventuelt sammen med parhospitant for fremme refleksjon), ett etter et temaseminar, ett individuelt basert på egen undervisning, et i samarbeid med parhospitant basert på felles undervisning og ett avsluttende refleksjonsnotat om egne styrker og utviklingsbehov som lærer.

FoU-oppgave:

FoU oppgave som planlegges og gjennomføres etter siste langpraksis. Tilrettelegges med veiledning i forkant på campus. En slik FoU-oppgave kan bli mer gjennomtenkt og fokusert enn den nåværende prosjektoppgaven hvor datainnsamling og planlegging ofte blir venstrehåndsarbeid da studenten er mest fokusert på den daglige undervisningen. Løsrevet fra studentens daglig ansvar for undervisning og kan derfor gjøre det lettere å observere fokusert og reflektere. Krever tett samarbeid med veileder enten veileder, parhospitant eller studenten selv skal stå for undervisningen, og enten ting skal prøves ut eller bare observeres. Som alternativ eller videreutvikling av prosjektoppgaven. Vi ser her for oss to mulige modeller: som 4 dager av de 100 dagene med praksis, eller som tillegg til ordinær praksis. En slik FoU-oppgave bør ha klare læringsmål som tas fra eller er presiseringer av læringsmål for praksis og/eller emnebeskrivelse. FoU-oppgaven kan eventuelt fungere som uttesting av ideer som studentene vurderer å bruke i en fagdidaktisk masteroppgave.

¹ - Andresen, M., and Thorslund, J. (2006). *Intern evaluering af IPN's Lektorportefølje projekt 2005. (Evaluation of ipn's portfolio project)*. ipn skriftserie nr.8. 26 pages.
- Andresen, M., Michelsen, C., Pawlik, E. and Thorslund, J. (2004): Lærercertificering – lærere i bevægelse. Intern evaluering af et pilotforløb. (Teachers' certification - teachers in move. Internal evaluation of a pilot). 43 pages. Learning Lab Denmark, DPU. ISBN 877613046-0
- Andresen, M. (red) (2004): Lærercertificering – lærere i bevægelse. Klip fra lærerporteføljer. (Teachers' certification - teachers in move. Excerpts from portfolios) 42 pages. Learning Lab Denmark, DPU. ISBN 877613064-9

Aktiviteter som skal fremme samarbeid mellom praksisveiledere og UiB-lærerutdannere

Tettere samarbeid internt i partnerskap – særlig skolene imellom. Målet bør være at studentene opplever helhet i og mellom praksisperiodene. Fagdidaktisk kompetanseutvikling for lærerutdannere og praksisveiledere kan oppnås gjennom refleksjon og seminar over studentenes emner og læring. Teamseminarer og møter i realfagpartnerskap er to aktuelle arenaer. Gjennom å måtte bryne ulike ideer mot hverandre i diskusjoner kan innsikt utvikles samtidig som studentenes behov er utgangspunkt for samtalene. En tilleggsmulighet er å gi tilbud om kurs i veiledning for praksisveiledere der ulike kurs bygger på hverandre. Kursene kan ta opp ting det er naturlig å ta opp i veiledning av egne studenter samme semester.

Mer konkrete læringsmål for praksis

Det foreligger egne læringsmål for praksis. Det er likevel en erfaring at disse ikke alltid blir brukt så aktivt i veiledning av studenter. Dette tror vi kan skyldes at de er litt lite konkrete, selv om de peker på viktige tema og kompetanser. Vi foreslår derfor at formuleringer for læringsutbytte for praksis gjennomgås på nytt når ny rammeplan foreligger og søkes formulert slik at kompetansekravene blir så konkrete og spesifikke at det er lett å diskutere studentprestasjoner opp mot disse og på denne måten synliggjøre både mestring og krav. Eksempelvis kan krav til dialog og kommunikasjon konkretiseres til å kunne lede utforskende læringssamtaler i samlet klasse og stille spørsmål hvor det er mulig for elever på ulikt faglig nivå å komme med svar som fremmer elevens faglige refleksjon som fremmer elevens faglige refleksjon. De justerte læringsmålene som ble vedtatt i programstyret i januar synes å være et fint steg i denne retning.

Skal teori fra fagdidaktiske (og fagpedagogiske) emner integreres tydelig med praksis i flest mulig læringsaktiviteter, foreslår vi at læringsmål for praksis inngår som læringsmål («læringsutbyttmoment») i de praktisk-pedagogiske emnene studentene tar. Når emner ikke tydelig nok inkluderer læringsmål for praksis, og praksis ikke inkluderer læringsmål for teori, kan resultatet bli svak stimulans til integrering av teori og praksis, blant annet fordi det signaliserer avgrensede og ikke integrerte ansvarsområder.

Forslag angående organisering av praksis

- Strekke praksis over 12 uker gir frigjort tid så studentene kan ha en dag i uken på campus. Lang praksis gir anledning for oppfølgingsbesøk.
- Timeplaner for studentene i praksisperiodene lages med undervisningsfri en dag i uken, evt. tirsdag, onsdag eller torsdag. Muliggjør samling på UiB eller i partnerskoleklynger i grupper med samme «fridag».
- Hvis IL og PPU begynner ulike semestre kan en beholde strukturen med US først.
- Teamtid på skolene, eks onsdager 14 – 16, bruke til treffpunkt for praksisveiledere, og evt. med studentene. Burde være mulig å få godkjent av skoleledelse å bruke noen onsdager på dette da de både styrker lærerutdanningen og kan fungere utviklende for deltagende lærere.
- Utvidet praksis krever i hvert fall at de har to eller flere praksisveiledere.
- En bør signalisere at studenter kommer tidlig i gang med egen undervisning, normalt etter å ha sett på veileders undervisning to eller eventuelt tre timer. Dette gjør det mulig å komme i gang med veiledning og påhør tidlig, og gir også mer rom for eventuell ekstra oppfølging når

det trengs. Det gir også mer rom for veksling gjennom semesteret der studenten ser på veileders undervisning på ny senere i semesteret som oppfølging av diskusjoner og metoder de har diskutert i veiledningen.

Vedlegg: Matrisemodellen

Med fire underpunkter i hver af de to dimensioner vil dette for eksempel være opfylt med fire krydser ned gennem diagonalen, altså gennem udarbejdelsen af fire refleksionsnotater efter nærmere aftale og typisk efter diskussion og sparring i et fagteam.

Med et undervisningsperspektiv henholdsvis et læringsperspektiv som de to dimensioner kunne et udkast til matricen se sådan ud:

Læring (Vandret): Undervisning (Lodret):	Identificering af specifikke læringsmål	Identificering af aktuelt lærestof	Holdnings udvikling	Aktivering og brug af elevernes forkundskaber
Lokal læreplan				
Begrundelse for fagets forskellige emner				
Tema hvor emner fra flere discipliner indgår				
Elever med forskellige og specielle behov				

En studerende kan for eksempel udvælge et tværfaglige undervisningsforløb over et par timer fra sin praksisoplæring og kombinere det med 'identificering af specifikke læringsmål' i et to-tre sideres refleksionsnotat. Notatet kunne f.eks. indeholde overvejelser over hvordan de matematikfaglige mål var svækket henholdsvis styrket ved samspillet med det eller de andre indgående fag, over den ændrede didaktiske kontrakt og et sammenstød mellem hverdagsforestillinger i det ene fag og faglige begreber fra det andet fag.

**Programrådet for
lektorutdanningen**

Ephorte: 2017/

**Sak 21/17 Ettfagsmodell. PPU heltid – opptak kun med
ett fag**

Notat fra Det psykologiske fakultet

Notat

Til: Programrådet for lektorutdanningen

Møte: 5. mai 2017

ephorte: 2017/

Styringsgruppen har bedt om at utarbeides en sak med siktemål om å avvikle tofagskravet. Bakgrunnen for dette er at UiB klarer ikke å fylle opp alle 290 plassene på PPU. En endring til ettfagsmodell for opptak til PPU blir vurdert som et virkemiddel til å øke opptaket.

Som et første ledd i dette, legges det her fram en sak som viser bakgrunnstall for de siste års opptak, som kan ligge til grunn for videre diskusjoner.

Søkertall

H16:

266 søkere til PPU heltid med to realfag som toppprioritet

52 kvalifisert

25 kvalifisert med forbehold om beståtte emner V16 (evt. karakterkrav)

Hvis kun krav om ett fag for opptak ville ca. 84 til ha vært kvalifisert. 7 til ville være kvalifisert med forbehold.

H15:

134 søkere til PPU heltid med to realfag som topp-prioritet

29 kvalifisert

10 kvalifisert med forbehold om beståtte emner V16 (evt. karakterkrav)

Hvis kun krav om ett fag for opptak ville min 36 til ha vært kvalifisert. 4 til ville være kvalifisert med forbehold.

Praksisutplassering

Opptak kun med ett fag vil medføre at studentene kun skal ha praksis i ett fag. Vurderingen fra praksiskontoret er at det vil være svært utfordrende å plassere disse studentene ut i praksis, både på videregående, og spesielt ungdomsskole.

Det er spesielt vanskelig å få nok timer, blant annet i ungdomsskolen.

Besøksordningen for ettfagsstudenter må også revideres.

Emner/undervisning

I PPU skal det inngå 30 sp fagdidaktikk.

Pr. nå får PPU-studentene fagdidaktikkundervisning i to fag. Ved opptak kun med ett fag vil det bare være aktuelt med fagdidaktikkundervisning i ett fag.

Nåværende didaktikkemner:

Humanistiske fag	• Norsk • Norsk som andrespråk • Engelsk • Spansk • Fransk • Filosofi • Tysk • Religion • Historie
Samfunnsfag, mediefag og IT	• Geografi • Samfunnskunnskap • Medievitenskap • Informatikk/informasjonsvitenskap
Psykologi	• Psykologi, ett- og tofagsmodell
Matematikk og naturvitenskap	• Kjemi • Biologi • Fysikk • Geofag • Matematikk • Naturfagskombinasjonen

Oversikt over behov for fagdidaktikkemner ved endring til ett fag

Behov for økt mengde fagdidaktikk – eksempel realfag

I PPU inngår 30 sp pedagogikk og 30 sp fagdidaktikk. Ved UiB er fagdidaktikken fordelt på to fag, normalt 15 sp i hvert fag.

For studenter med to realfag har alle studentene et 5 sp fellesemne i naturfagdidaktikk i første semester. Studenter med to realfag, men som ikke har matematikk, har også et 5 sp fellesemne i naturfag i 2. semester. Studentene har 10 sp fagspesifikk fagdidaktikk i hvert av sine to fag (15 sp i matematikk).

Hvis samme emnestruktur videreføres vil en overgang til opptak kun med ett fag kreve at det lages 15 sp nye emner i matematikkdiraktikk, for at studentene skal få 30 sp fagdidaktikk i sitt fag. I tillegg må det lages 10 sp fagdidaktikk i hvert av fagene fysikk, kjemi, biologi, geofag og naturfag. Da vil en student f.eks. med biologi få 10 sp felles naturfagdidaktikk og 20 sp biologididaktikk. Samlet vil det måtte lages og undervises totalt 65 sp nye fagdidaktikkemner.

Det kan vurderes om det kan tas i bruk mer felles emner/undervisning, men dette er en faglig vurdering. Det vil naturlig nok kreve ressurser å ta opp flere studenter med kun ett fag.

Eksamen

Eksamensformen i PED101 er i dag muntlig eksamen. Om opptaksgrunnlaget endres, med mål om å få flere studenter, bør dette sterkt vurderes om er fortsatt mulig.

- 30 minutter til hver kandidat - maksimalt 12 kandidater per kommisjon
 - Dette er lange og tunge dager for sensorene, så anbefaler 10 om dagen
 - 250 studenter = 25 kommisjoner
 - 3 kommisjoner om dagen (om en er heldig) - eksamen strekker seg over to uker
 - Snitt per dag H16 1,83 - 13 dager med muntlig
- Det skal normalt være ekstern sensor på muntlig - økte utgifter. Det må regnes med at noen av de eksterne er utenbysfra - utgifter til reise og opphold
 - Alternativt: muntlig høring på Skype, for eksempel

Spørsmålene er da om didaktikkfagene istedet kan ha muntlig første semester?

Evt, kan muntlig fremlegg i stedet være en obligatorisk aktivitet?

Andre hensyn og konsekvenser

Et alternativ er å åpne for opptak kun med ett fag bare for visse fag, og kreve to fag for øvrige fag. En annen mulighet er å gi ekstra spesialpensum, og større omfang i vurdering til ettfagsstudentene.

Matematikk har et par år kjørt en ettfagsmodell for studenter med ett fag. Løsningen her er at studenter følger ordinær undervisning, men har et spesialpensum i tillegg. De utfører enten en prosjekt i forhold til dette pensumet, og har gjerne muntlig eksamen i spesialpensumet. De får mer veiledning enn tofagsstudentene, men ordningen er likevel ikke optimal som en permanent løsning for ettfagsstudenter.

På ettfagsmodellen i psykologi, har disse studentene dobbelt så mye undervisning som studentene med psykologi og et annet fag. Første semesteret følger de mappe-eksamen i didaktikk som de andre didaktikkfagene, men i andre semesteret skriver de en prosjektoppgave, og har en muntlig eksamen i tillegg. Denne ordningen er svært ressurskrevende.

Et annet hensyn er jobbmuligheter. Signalene fra praksisfeltet er at det ønskes lærerkandidater med undervisningskompetanse i flest mulig fag.

Erfaringer fra andre institusjoner

Andre institusjoner

- UiO har opptak med ett emne, men søkeren kan også ha to. Får en opptak med to må søkeren takke ja til og kunne undervise i begge. De med undervisningskompetanse i flere fag prioriteres. Etfagssøkere tas opp kun når det ikke er nok tofagssøkere, se rangeringsreglene nederst på siden. I fjorårets hovedopptak var det kun i tysk fagdidaktikk det ble tatt opp ettfagssøkere. Dette kan også gjøres fordi UiO har 30 sp fellesemne pedagogikk/didaktikk hvert semester
- NTNU: har opptak med ett emne, men prioriterer de med flere fag først
- UiT: har opptak med 2 fag

Saken legges fram for drøfting.

Ephorte: 2017/

Sak 22/17 Temaseminar- i lektorutdanningen

Drøftingssak

Notat**Til: Programrådet for lektorutdanningen****Møte: 5. mai 2017**

ephorte: 2017/

Viser til brev fra praksisutvalget ved leder, vedrørende prioritering og finansiering av temaseminar framover.

Temaseminar er tilknyttet praksis, og tanken bak er at disse skal ta opp problemstillinger som er praksisrelevante, men som det er vanskelig å få førsthåndserfaring med gjennom ordinær praksisopplæring i skolen. I tillegg skal de dekke læringsmål og krav nedfelt i retningslinjene for lektorutdanningen. På denne måten sikrer man at alle studentene har samme erfaring å bygge videre på. Praksisseminarene har vært planlagt av en tverrfaglig arbeidsgruppe som ble satt ned våren 2016. I temaseminarene har man i hovedsak benyttet seg av eksterne formidlere.

Erfaringene fra praksisseminarene, er at dette er et viktig tilbud som det er viktig å videreføre. Erfaringene viser imidlertid at en del utfordringer knyttet til organisatoriske og ressursmessige forhold. Det mangler retningslinjer for formell plassering av temaseminar i undervisningsstrukturen på tanke på undervisningsregnskap og stillingsbeskrivelse. Det bør i tillegg være midler til å betale eksterne til å kunne betale ut godtgjørelse til seminarledere.

Praksisutvalget legger derfor fram forslag om at denne undervisningsformen bør prioriteres framover, og det foreslås en godtgjøring av seminarledere i timeregnskapet, og muligheter for å leie inn eksterne seminarledere og foredragsholdere. Siden saken har ressursmessige konsekvenser i form av penger og arbeidstid, sendes saken til programrådet.

Ressursavklaring

Det arbeides nå med en sak som har som mål å gi styringsgruppen oversikt over de totale rammene for økonomien for hele lektorutdanningen. Møtet er 12. juni. I den sammenheng vil det også bli lagt fram en sak om innspill til budsjettet for neste år.

Det er rimelig at programrådet gir innspill til styringsgruppen i forbindelse med budsjettet til neste år, og da først og fremst til programrådets budsjett, og også innspill om spesielle satsningsområder knyttet til praksisfeltet.

Siste møte i programrådet før sommeren er dette møtet (5. mai). Det legges derfor opp til at innspill til budsjett tas opp i en sirkulasjonssak før styringsgruppen skal ha sitt møte.

Satsning på temaseminar kan gis som innspill til styringsgruppen. Programrådet bør derfor vurdere om det er ønskelig at det skal satses på temaseminar videre. Det må også gjøres en avveining av hvordan ressursene skal fordeles. Dersom det ikke blir tilført ekstra ressurser kan det ikke satses på temaseminarer som ikke hovedsakelig ivaretas av eksterne

seminarledere og foredragsholder. Det må også tas høyde for at det settes av tid til planleggingen av seminarene.

Saken legges fram til orientering.

Vedlegg:

Studieadministrativ avdeling

Referanse

2015/2192-HEEK

Dato

25.04.2017

Fra praksisutvalget til programrådet - temaseminar i lektorutdanningen

På praksisemnene KOPRA101 og på KOPRA103 arrangeres det hver høst to temaseminar for hvert emne for HF-studenter. Mat-nat studenter skal ta temaseminarene tilknyttet sitt 7. semester (LAPRA101). Temaseminarene er dagsseminar som strekker seg over seks timer, og inneholder som oftest en felles introduksjon, arbeid i grupper og oppsummering i plenum.

Temaseminarene tilhører praksis, og tanken bak temaseminarene er at de dekker problemstillinger som er praksisrelevante, men vanskelig å få førstehåndserfaring med gjennom ordinær praksisopplæring i skolen. Vi sikrer også at alle studentene har samme erfaring å bygge videre på. Seminarene dekker dessuten læringsmål og krav nedfelt i retningslinjene for lektorutdanning 8-13. I retningslinjene heter det blant annet (punkt 4.1) at «Institusjonene skal legge til rette for at studentene møter tverrfaglige profesjonsrelevanteproblemstillinger i studiet. (...) På slike arenaer er det naturlig at spesielt tverrfaglige problemstillinger tas opp og at de ulike delene av utdanningen bidrar til å belyse ulike sider ved nevnte tema».

Behandling i praksisutvalget

Temaseminarene har fått gode tilbakemeldinger fra studentene våre. Organisatorisk og ressursmessig har imidlertid temaseminarene vist seg å være utfordrende å få til.

Våren 2016 satt praksisutvalget ned en arbeidsgruppe som fikk ansvar for å arrangere fire temaseminar høsten 2016. Gruppen bestod av medlemmer fra IPED, HF og MN, og hadde sitt først møte i mai 2016. SV hadde på dette tidspunktet ingen tilknytning til lektorutdanningen, og var derfor ikke representert.

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Det psykologiske fakultet
Telefon 55582710
nost@nsufa.uib.no

Postadresse
Postboks 7807
5020 Bergen

Besøksadresse
Christies Gate 13
Bergen

Saksbehandler
Hege Ekeland
55 58 47 68

I juni hadde praksisutvalget temaseminar som sak for å fastsette rammer for temaseminarene (sak 15/16 ephortemappe: 16/18). I vedtaket til praksisutvalget het det at følgende føringer ligger for temaseminar:

- *Temaseminarene skal være arrangert i samarbeid mellom praksisfeltet og profesjonsfagene, slik det er nedfelt i emnebeskrivelsene for KOPRA101- og 103.*
- *Temaseminarene skal være praksisnære og praksisrelevante.*
- *Temaseminarene skal hovedsakelig benytte seg av eksterne ressurser som har formidling som del av sitt virke.*
- *Avviklingen skjer innenfor rammen av de allerede eksisterende praksisavtalene vi har med skolene. Det betyr at skolene får en symbolsk sum for å dekke utgifter til vikar dersom en representant for skolen bidrar som seminarleder.*
- *I særlige tilfeller kan det være aktuelt å benytte eksterne bidragsytere som har kompetanse verken UiB, skolene eller våre samarbeidspartnere kan erstatte. Praksisutvalget behandler denne type søknader.*

Erfaringene viser at særlig de to siste punktene var utfordrende i forhold til å få avholdt seminarene på ønskelig vis, med henblikk både på bidragsytere og innhold.

Arbeidsgruppen rapporterte følgende tre utfordringer knyttet til organiseringen av temaseminar:

- 1) Mangel på ansvarsfølelse og engasjement hos ansatte i lærerutdanningen.
- 2) Mangel på formell plassering av temaseminar i undervisningsstrukturen med tanke på undervisningsregnskap og stillingsbeskrivelse.
- 3) Mangel på klare retningslinjer for godtgjørelse til seminarledere og andre eksterne samarbeidsparter med hensyn til deltakelse i temaseminar.

Punktene over gjør arbeidet med temaseminar til en krevende oppgave. Det er vanskelig å be om at andre kolleger skal delta på temaseminar, samt å spørre eksterne krefter om bidrag uten å kunne tilby den betalingen disse forventer.

Til tross for problemene skissert over, har temaseminarene vært svært vellykkede sett fra et faglig ståsted.

Erfaringer fra høsten 2016

De fire temaseminarene høsten 2016 handlet om mobbing, demokratisk medborgerskap, ungdom i vanskelige situasjoner og IKT i undervisningen. Arbeidsgruppen som planla de fire temaseminarene ga følgende estimat over hvor mye tid som gikk med til planlegging og gjennomføring:

De hadde en samlet møtetid på 10 timer. Praktisk arbeid i forkant, som kontakt med seminarledere, foredragsholdere, og annen logistikk ble estimert til 10 timer per deltaker i gruppen. Rapportskriving og evaluering i etterkant ble estimert til fire timer. I tillegg til dette var representanter fra gruppen deltakende på minst ett temaseminar hver, ca. seks timer.

Det betyr at *hvert medlem* i gruppen brukte omlag 30 timer på temaseminar. Leder for praksisutvalget hadde tilsvarende arbeidsmengde i forbindelse med temaseminarene.

Arbeidsgruppen har lagt et godt grunnlag for videre arbeid. Det må like fullt settes av tid til planlegging og gjennomføring også i forbindelse fremtidige temaseminar. Verken tema eller bidragsyterne er nødvendigvis identisk fra gjennomføring til gjennomføring, noe som er viktig for å hele tiden kunne tilby aktuelle tema.

Eksterne bidragsytere 2016

Tre av fire temaseminar inneholdt en komponent hvor studentene jobbet i grupper om et felles case. Hver gruppe var ledet av en seminarleder fra en praksisskole. 12 seminarledere fra praksisfeltet bidro i løpet av de fire seminarene. Å benytte praksisveiledere i campusundervisningen på denne måten sikrer at temaseminarene er praksisnære, og bidrar til et tettere samarbeid mellom UiB og praksisfeltet.

Flertallet av foredragsholderne til plenumsøktene var tilknyttet organisasjoner som har formidling som del av sitt mandat. Vi hadde blant annet representasjon fra Raftohuset, RKBUE og PPT. I tillegg var det minst to eksterne aktører som fikk honorar for å stille opp.

Temaseminarenes fremtid

Temaseminarene er nedfelt i emnebeskrivelsene for KOPRA101, KOPRA103 og LAPRA101. I tillegg gjør temaseminarene lektorutdanningen ved UiB til en bedre utdanning, og seminarformen oppfyller bestemmelser i nasjonal rammeplan. I et bredere perspektiv er temaseminarene med på å utvide samarbeidet mellom lærerutdanningen ved UiB, praksisfeltet og viktige samfunnsaktører i Bergen. Arrangementene bidrar på denne måten til å synliggjøre lektorutdanningen ved Universitetet i Bergen på en god måte. I tillegg bidrar de til å utvide UiBs samfunnskontakt.

Studentenes evalueringer av seminarene viser i tillegg at undervisningsformen er lærerik, og at tematikken er relevant for studentenes kommende yrkeskarrierer.

Alternativet til temaseminar er at studentene i stedet har mer praksis ved en skole. Studentene vil i så fall ikke få kunnskap om *tverrfaglige profesjonsrelevante problemstillinger* på samme måte. Hvorvidt studentene får kjennskap til problemstillingene UiB setter fokus på i egne temaseminar vil variere alt etter hvilken skole studenten har praksis ved. Studentene mister i tillegg muligheten temaseminarene gir til å diskutere konkrete praksisrelevante problemstillinger i en seminargruppe veiledet av en lærer fra praksisfeltet.

Forslag til tiltak

Med hensyn til hvor vellykket seminarene har vært bør undervisningsformen prioriteres. Praksisutvalget foreslår at deltakerne i gruppen som planlegger temaseminarene får avsatt 30 timer hver i forbindelse med arbeidet. Det inkluderer deltakelse i minst ett temaseminar i tillegg til planlegging og etterarbeid.

Videre må temaseminarene følge en fast plan for å sikre forutsigbarhet både med tanke på timeplaner, ytre rammer og ressurser. Slik praksisutvalget ser det, er seminarene en del av

praksis, og ressursene de krever bør derfor dekkes inn på ansattes undervisningsregnskap på vanlig måte.

For å være aktuelle og ha praksisnære tema også i fremtiden, må det i tillegg settes av ressurser til å dekke kostnader for å hyre inn seminarledere og foredragsholdere fra eksterne organisasjoner i de tilfellene det er aktuelt.

Siden saken har ressursmessige konsekvenser i form av både arbeidstid(timer) og penger, sendes saken videre til programrådet/ styringsgruppen for behandling.

Vennlig hilsen

Svein Ivar Angell
Praksisutvalgsleder

Hege Ekeland
sekretær i praksisutvalget

Kopi
Silje Anette Landsverk Lindgren

Sak 23 /17 Frafall i lektorutdanningen

tabellrapport

orienteringssak

Tabellrapport -frafall i lektorutdanningene

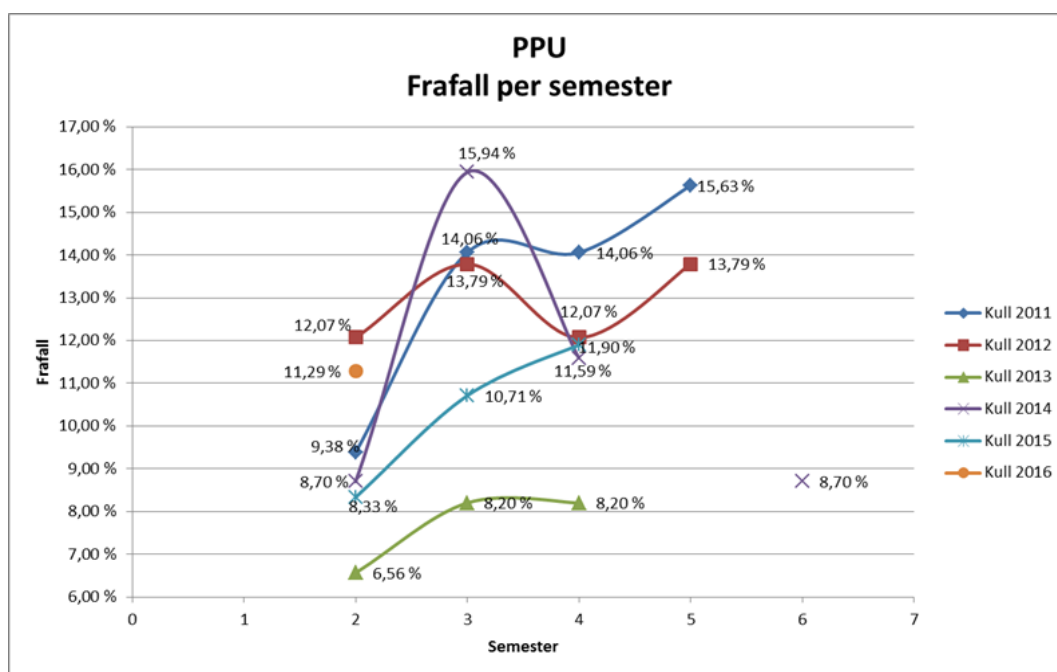
Styringsgruppen for lektorutdanningen har bedt om oversikt over frafall i lektorutdanningen. Vedlagt følger en tabellrapport som viser frafall i lektorutdanningen fra 2011 og fram til i dag for de integrerte lektorprogrammene og PPU. Dette er en deskriptiv rapport, og har ikke som mål å analysere årsakene til frafall eller forskjeller mellom fakultetene.

Tallene i rapporten er basert på informasjon i FS, og tar utgangspunkt i hovedprogrammet som studentene er registrert som på registerkortet. Tallene følger den enkelte student.

Vi har valgt å ikke bruke tall fra før 2011, fordi endringer i registeringsmåtene fra og med 2011 gjør at tallene fra før og etter 2010 ikke er direkte sammenlignbare.

Frafall – PPU

Nedenfor følger oversikt over frafall på ppu - per semester:

Det at tabellen strekker seg over flere enn to semestre skyldes personer i permisjoner mv, se eksemplene gitt under med årskull 2012 og 2013.

Antall studenter på hvert av årskullene

Årskull	N (PPU)
2011	64
2012	58
2013	61
2014	69
2015	84
2016	124

Eksempler på frafall PPU-studenter med utgangspunkt i årskullene 2012 og 2013:

Årskull 2012-høst:

År termin	Antall_startende	Aktive	Kvalifikasjoner_hittil	Frafall	Andel_kvalifikasjoner	Andel_frafall
2012 HØST	58	55	0	3	0.00%	5.17%
2013 VÅR	58	50	45	7	77.59%	12.07%
2013 HØST	58	4	49	8	84.48%	13.79%
2014 VÅR	58	2	49	7	84.48%	12.07%
2014 HØST	58	0	50	8	86.21%	13.79%

Årskull 2013-høst:

År termin	Antall_startende	Aktive	Kvalifikasjoner_hittil	Frafall	Andel_kvalifikasjoner	Andel_frafall
2013 HØST	61	56	0	5	0.00%	8.20%
2014 VÅR	61	57	49	4	80.33%	6.56%
2014 HØST	61	5	52	5	85.25%	8.20%
2015 VÅR	61	4	54	5	88.52%	8.20%

Studenter som er aktive etter 2. semester kan være i permisjon eller tidligere frafalte studenter som blir aktive igjen. Brorparten av både kvalifikasjoner og frafall skjer innen 2. semester.

Frafall i de integrerte lektorutdanningene

Totalt frafall på integrert de integrerte lektorprogrammene, sammenlignet.

Integrerte lektorutdanningene – sammenligning – frafall totalt:

	Årskull 2011	årskull 2012	årskull 2013*
Matnat (MAMN-LÆRE)	31 %	46 %	26 %
HF – nordisk (MAHF – LÆNO)	58 %	65 %	50 %
HF- fremmedspråk (MAHF – LÆFR)	53 %	63 %	48 %

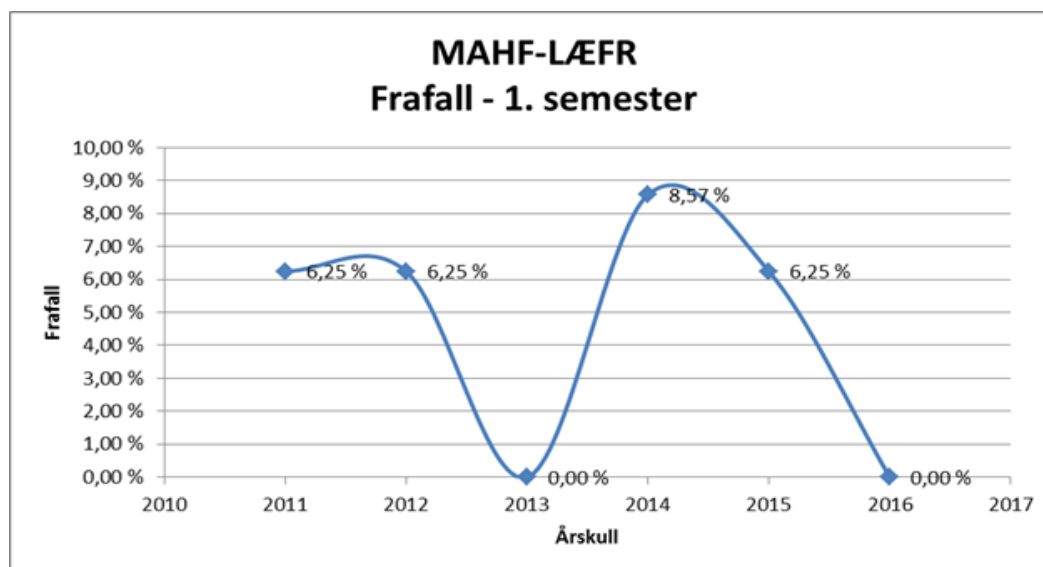
*Årskull 2013 er ikke ferdige i sine studieløp og er derfor ikke direkte sammenlignbare. Studenter i senere kull er ikke tatt med i oversikten. Det er største frafallet finner sted i løpet av de første studieårene.

Tabellen nedenfor viser at Lektorprogrammet på MN (MAMN-LÆRE) har lavere frafall enn lektorprogrammene ved HF.

Nedenfor følger tabeller over frafall på hvert av de integrerte lektorløpene i første semester for:

- lektorutdanning med master i fremmedspråk
- lektorutdanning med master i nordisk
- lektorutdanning med master i naturvitenskap og matematikk

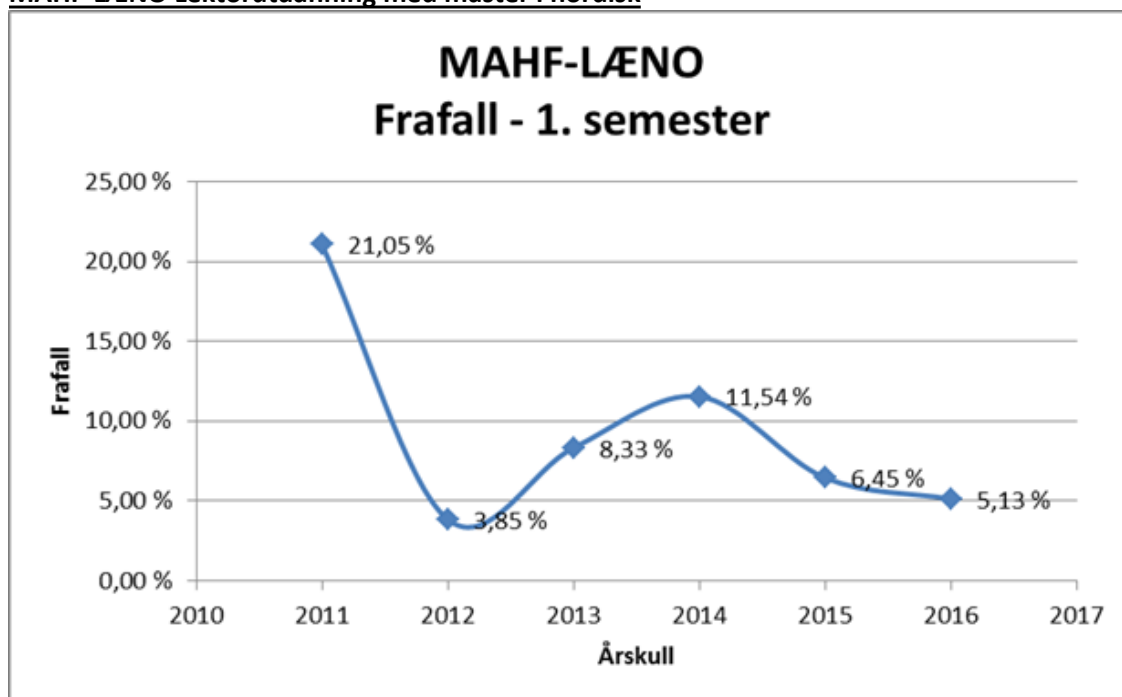
MAHF-LÆFR - Lektorutdanning med master i fremmedspråk (engelsk, fransk eller tysk)

Antall studenter på hvert av kullene:

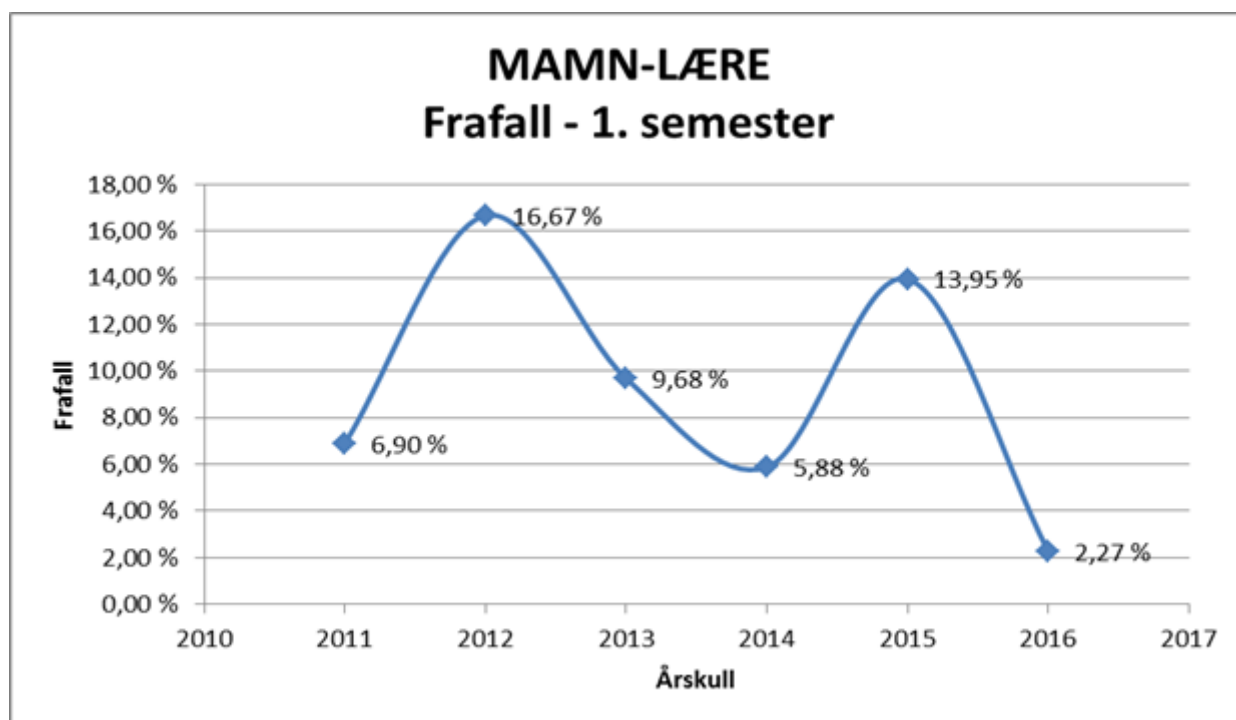
Årskull	N (MAHF-LÆFR)
2011	32
2012	48
2013	29
2014	35
2015	32
2016	45

MAHF-LÆNO Lektorutdanning med master i nordisk

Antall studenter på hvert av kullene:

Årskull	N (MAHF-LÆNO)
2011	19
2012	26
2013	36
2014	26
2015	31
2016	39

Antall studenter på hvert av kullene:

Årskull	N (MAMN-LÆRE)
2011	29
2012	24
2013	31
2014	34
2015	43
2016	44

**Sak 24/17 Opprettelse av lektorutdanning i
samfunnskunnskap**

Brev

orienteringssak

Studieadministrativ avdeling
Det humanistiske fakultet
Det psykologiske fakultet

Referanse

2017/5062-ULS

Dato

21.04.2017

Vedrørende opprettelse av lektorutdanning i samfunnskunnskap med master i sosiologi

Styret ved Det samfunnsvitenskapelige fakultet har vedtatt å opprette et nytt integrert lektorprogram i samfunnskunnskap. Det nye programmet er meldt inn til Universitetsstyret i utdanningsmeldingen for 2016 og det tas sikte på oppstart høsten 2018. Opprettingen av programmet forutsetter tildeling av 20 fullfinansierte studieplasser.

Sosiologisk institutt har i samarbeid med Det samfunnsvitenskapelige fakultet utarbeidet utkast til studieplan for Lektorutdanning i samfunnskunnskap med master i sosiologi (se vedlegg). Oppbyggingen av programmet er lik oppbyggingen av lektorprogram ved Det humanistiske fakultet. Utkastet sendes med dette over til Det humanistiske fakultet og Det psykologiske fakultet for orientering og innspill.

Sosiologisk institutt ønsker primært fag fra Det humanistiske fakultet som fag to i det nye programmet. Det er ikke et alternativ at studentene skal ta fag to ved SV-fakultetet. De andre undervisningsfagene vi tilbyr er veldig små i skolen (geografi, mediefag og IT-fag). Studentene bør velge større fag for å få gode jobbmuligheter senere.

Vi ber med dette om en bekreftelse på at Det humanistiske fakultet kan tilby fag to for det nye programmet, og ønsker i så fall en presisering av hvilke fag som kan være aktuelle.

Det samfunnsvitenskapelige fakultet ber Det psykologiske fakultet om å vurdere ressurs situasjonen med tanke på praksis og pedagogikk-emner for et nytt integrert lektorprogram.

Dette er et UiB-internt notat som godkjennes elektronisk i ePhorte

Institutt for økonomi
Telefon 55589200
post@econ.uib.no

Postadresse
Postboks 7802
5020 Bergen

Besøksadresse
Fosswinkelsgate 14
Bergen

Saksbehandler
Ulrikke Schill
55589228

side 1 av 2

Vi ber om en tilbakemelding så snart som mulig på at Det humanistiske fakultet kan tilby fag to for det nye programmet.

Vennlig hilsen

Alette Gilhus Mykkeltvedt
fakultetsdirektør

Ingrid Christensen
seksjonssjef

Vedlegg
Styresak 27/2017

Kopi
Sosiologisk institutt